

O'ZBEKISTONDA OLIMPIYA TA'LIMI TIZIMINING MODULI**Djalilova Lola Alimovna***O'zbekiston Davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti**O'zbekiston Chirchiq***EFFECTIVE OLYMPIC EDUCATION MODULE IN UZBEKISTAN****Dzalilova Lola Alimovna***Uzbek State University of Physical Culture and Sports**Uzbekistan, Chirchiq*

Kalit so'zlar: *Olimpiya harakati, olimpiya bilimlari, olimpiya ta'limi, olimpiya ideallari, olimpiya qadriyatlari, olimpizm, olimpiya madaniyati.*

Keywords: *Olympic Movement, Olympic Knowledge, Olympic Education, Olympic Ideals, Olympic Values, Olympics, Olympic Culture.*

Ключевые слова: *олимпийское движение, олимпийские знания, олимпийское образование, олимпийские идеалы, олимпийские ценности, олимпизм, олимпийская культура.*

Mavzuning dolzarbligi. O'zbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va sport har tomonlama rivojlangan avlodni tarbiyalashning tizim yaratuvchi manbai maqomiga tobora ko'proq ega bo'lib bormoqda va milliy g'oyani amalga oshirishning strategik vositasi sifatida foydalanilmoqda. Mustaqillik yillarida jismoniy tarbiya va sportni yanada rivojlantirishga qaratilgan "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonuni (2015) va hukumatning bir qator muhim qarorlari (2019-2023) qadul qilindi.

Prezident Sh.M.Mirziyoyev tomonidan olib borilgan oqilona va ijtimoiy yo'naltirilgan siyosat tufayli jismoniy tarbiya va sport sohasi turli yoshdagi aholining, ayniqsa yoshlarning kundalik hayotiga tobora ko'proq kirib bormoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining O'zbekistonda jismoniy tarbiya va sportni yanada takomillashtirish va ommalashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi farmon va qarorlari jismoniy tarbiya tizimini isloh qilishning asosiy yo'nalishlarini belgilab berdi.

Mamlakatda har tomonlama rivojlangan va jismonan sog'lom, yuksak madaniyatga ega shaxsni shakllantirish uchun jismoniy tarbiya va sport sohasidagi bilimlarni oshirish, shuningdek, jismoniy tarbiya va sport jarayonida innovatsion shakl va usullarni joriy etish ustuvor yo'nalishlardan biridir.

So'nggi yillarda respublikada jismoniy tarbiya va sportni ommalashtirish, aholi, ayniqsa yoshlar o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish bo'yicha izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Jismoniy tarbiya va sport mamlakatning har bir fuqarosining umumiy madaniyatining ajralmas qismiga aylanishi kerak.

Mamlakatimiz taraqqiyotining zamonaviy bosqichi xorijiy tajribaga asoslangan holda ta'lim mazmunining, xususan, universitet ta'limining yangilanishi bilan ham ajralib turadi. Hozirgi vaqtda zamonaviy ta'lim tizimida yangi yo'nalishlar, shakllar, vositalar va usullarni izlash dolzarbdir.

Olimpiya ta'limi olimpizm haqidagi bilimlarni tarqatishni rivojlantirish, yoshlarni olimpiya g'oyalari va qadriyatlari bilan tanishtirish va keng aholini olimpiya harakatiga jalb qilish uchun mo'ljallangan. Olimpiya ta'limi yordamida o'quvchilarni olimpiya g'oyalari va qadriyatlari bilan tanishtirish, tinchlik, bag'rikenglikni shakllantirish, olimpiya sport turlaridagi adolatli o'yin yo'nalishi, jismoniy mashqlar bilan shug'ullanish va sog'lom turmush tarzi masalalari hal qilinmoqda. Hozirgi vaqtda o'ziga xos tizim sifatida olimpiya ta'limini tushunish va amalga oshirishga o'tish zarur.

O'quvchi yoshlar, talabalar o'rtasida olimpiya bilimlarini shakllantirish muammosini ko'rib chiqishning dolzarbligi bir-birini to'ldiruvchi holatlar bilan belgilanadi. Xorijiy nashrlarning katta qismi olimpiya ta'limi masalalariga bag'ishlangan. Mamlakatimizda bolalar va yoshlarga olimpiya ta'limi muammolari 1990 yillarning boshlarida ishlab chiqila boshlandi. Nashr etilgan asarlar olimpizm g'oyalari va qadriyatlarini bolalar va yoshlar bilan tarbiyaviy ishlarda qo'llash zarurligini asoslaydi, maktabgacha va maktab yoshidagi bolalar, talaba yoshlar va yosh sportchilar uchun olimpiya ta'limini tashkil etish va amalga oshirish metodikasining ayrim masalalarini ko'rib chiqadi.

Biroq, ilmiy va ilmiy-uslubiy adabiyotlarda yoshlar, talabalar, maktab o'quvchilarini tarbiyalash jarayonida olimpiya an'alarini va olimpizm qadriyatlarini gumanistik tizimidan foydalanish masalalariga yetarlicha e'tibor berilmagan.

Tadqiqot maqsadi. Yoshlarni olimpiya an'alariga o'rgatish, yosh avlodni olimpizm g'oyalari va qadriyatlari bilan tanishtirish, ularning ma'naviy-axloqiy va estetik qadriyatlarini shakllantirish bo'yicha olimpiya ta'limining samarali tizimini yaratish.

Tadqiqot natijalari. Ilmiy tadqiqotlar jarayonida uch bosqichli ta'limning "O'quvchi yoshlarni olimpiya ta'limi" milliy moduli ishlab chiqildi. Modulning birinchi bosqichi umumta'lim maktablari o'quvchilari uchun mo'ljallangan; II bosqich - Olimpiya zaxiralari kollejlari talabalari uchun (kasb-hunar kollejlari va akademik litsey o'quvchilari); III daraja - oliy o'quv yurtlari talabalari uchun mo'ljallangan.

Modulning maqsadi olimpiya savodxonligini oshirish, olimpizm g'oyalari va qadriyatlari bilan tanishish, o'zini tutish madaniyatini shakllantirish va o'quvchi yoshlar, talabalar o'rtasida yuksak axloqiy fazilatlarni tarbiyalashdir.

Modulni amalga oshirish turli modellardan foydalangan holda treninglar asosida amalga oshirildi (keys texnologiyasi, interaktiv trening). Ishlab chiqilgan "O'quvchi yoshlarni olimpiya ta'limi" moduli har bir ta'lim darajasi uchun uchta darslikni o'z ichiga oladi. Uzlüksiz ta'limning uch bosqichli bosqichi uchun rus va o'zbek tillarida o'quv darsliklar nashr qilindi. Darsliklarning mazmuni muallifning ishlanmalari va

uslubiy tavsiyalarini o'z ichiga oladi. Olimpiya ta'limi bo'yicha darsliklar nazariy materiallardan tashqari yaxshi tasvirlangan, jadvalli materiallardan iborat, shuningdek test savollari, krossvordlar, lug'at, adabiyotlar ro'yxati va mavzular bo'yicha Internet manbalari tavsiya etilgan.

Modulda bilimlarni boshqarish uchun savollar bilan olimpiya ta'limi bo'yicha ma'ruza materiallari keltirilgan. Ma'ruzalar mazmuni faol o'qitish usullarini o'z ichiga oladi (ma'ruza-munozara, nazorat savollari bilan ma'ruza, savol-javob tarzida ma'ruza, "Yosh olimpiyachilar" musobaqasi, "Olimpizm to'g'risida nimalarni bilamiz?", "Olimpiada viktorinasi". Nazariy bo'lim bilan bir qatorda biz multimedia taqdimotlari shaklida savol-javoblar bilan multimediya yordamidan foydalanganmiz. Universitet talabalari uchun olimpiya ta'limi bo'yicha individual mavzularni chuqurroq o'rganish uchun olimpiya ta'limi sohasidagi olimlarning publitsistik va ilmiy maqolalari namoyish etildi.

Tadqiqotning amaliy ahamiyati. Pedagogik texnologiyalar yordamida o'quv faoliyati sifatini oshirishga qaratilgan "O'quvchi yoshlar olimpiya ta'limi tizimi" moduli ishlab chiqildi, asoslandi va sinovdan o'tkazildi. Modulning tuzilishi turli bo'limlarni o'z ichiga olgan holda ishlab chiqilgan va asoslangan. Ishlab chiqilgan modul mavzularida seminar-treninglar o'tkazildi, shaxsning ma'naviy-axloqiy dunyoqarashini shakllantirish, o'quvchilarda insonparvarlik fazilatlarini tarbiyalash samaradorligi isbotlandi.

XULOSA

Olimpiya ta'lim modulining amalga oshirilishi universitetning o'quv jarayonini uslubiy ta'minotini takomillashtirishga va "Jismoniy tarbiya va olimpiya harakati tarixi" fanidan talabalar bilimlari samaradorligini sezilarli darajada oshirishga imkon berdi.

"O'quvchi yoshlarning olimpiya ta'limi tizimi" moduli asosida o'quv seminarlarini o'tkazish olimpiya bilimlari asoslarini shakllantirishga, yoshlarni olimpizm g'oyalari va qadriyatlarini bilan tanishtirishga yordam berdi.

ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonuni. 2015 yil 4 sentabr (O'RQ-394 son).
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va sportni yanada takomillashtirish va ommalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5924-son Farmoni. 24.01.2020.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Sog'lom turmush tarzini keng tatbiq etish va ommaviy sportni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" PF-6099-son Farmoni. 30.10.2020.

4. Djalilova L.A. Jismoniy tarbiya va olimpiya harakati tarixi. Darslik. T., 2017.- 432 b.
5. Djalilova L.A. Olimpiya harakati tarixi. Darslik. T., 2018. -288 b.
6. Djalilova L.A. Jismoniy tarbiya va olimpiya harakati tarixi. O'quv qullanma. T., 2023.- 320 b.
9. Tuychieva, I., Aripov, S., Madaminova, D., & Mustaev, R. (2021). THE PEDAGOGICAL SYSTEM OF PREPARING BOYS FOR FAMILY RELATIONSHIPS IN GENERAL SECONDARY SCHOOLS. 湖南大学学报 (自然科学版), 48(8).
8. Aripov, S. O. (2020). SOCIO-PSYCHOLOGICAL ROLE AND SIGNIFICANCE OF THE FAMILY IN PREPARING CHILDREN. In Психологическое здоровье населения как важный фактор обеспечения процветания общества (pp. 311-313).
9. Olimovich, A. S. (2023). The Role of Parents in the Formation of Young People and the Imagination of the Family. Journal of Intellectual Property and Human Rights, 2(4), 4-8.
10. Арипов, Ш. О. (2022). Ёшларни оилага тайёрлашда оилада эр ва хотиннинг айрим мажбурият ва бурчларини қонуний жиҳатдан тушунтириш. Academic research in educational sciences, 3(1), 68-75.
11. Olimovich, A. S. (2023). DINIY VA DUNYOVIY BILIMLAR ASOSIDA AJRIM SABABLARINI YOSHLARNI OILAGA TAYORLASHDA YETKAZIB BERISH. IJODKOR O'QITUVCHI, 3(26), 335-338.
12. Tuychieva, I., Aripov, S., Madaminova, D., & Mustaev, R. (2023, June). Language and computer in the development of communicative competence of school children. In AIP Conference Proceedings (Vol. 2789, No. 1). AIP Publishing.